

Κριτική Ανάλυση Λόγου

Paola Giorgis

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ, TORINO, ITALIA

Τι είναι;

Η Κριτική Ανάλυση Λόγου (ΚΑΛ), αποκαλούμενη επίσης Κριτική Γλωσσολογία ή Σπουδές Κριτικού Λόγου, εξετάζει θέματα εξουσίας και ανισότητας στις γλωσσικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ατόμων, καθώς και μεταξύ και εντός ομάδων. Διερευνώντας το ρόλο της εξουσίας στην κοινωνική κατασκευή της διαφορετικότητας, η ΚΑΛ εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η διαφορετικότητα δημιουργείται, αναπαράγεται, αμφισβητείται ή αποικοδομείται, μέσω γλωσσικών πρακτικών και αλληλεπιδράσεων. Κύριος στόχος δεν είναι μόνο η περιγραφή, αλλά και η παροχή πληροφοριών με την προοπτική της αλλαγής.

Ποιος χρησιμοποιεί την έννοια;

Η ΚΑΛ περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία μεθοδολογικών και θεωρητικών προσεγγίσεων και θεωρεί ότι η διεπιστημονική εργασία είναι θεμελιώδης για τη διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους η γλώσσα αποκαλύπτει, αποκρύπτει, διατηρεί ή αμφισβητεί αναπαραστάσεις του εαυτού και των άλλων, καθώς και τις ιδεολογίες της εξουσίας. Έτσι, διατέμνει πολλά επιστημονικά πεδία, από την Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία έως τις Κοινωνικές Σπουδές, τις Πολιτισμικές Σπουδές, την Ανθρωπολογία, τη Γλωσσολογική Ανθρωπολογία (ή Ανθρωπογλωσσολογία), την Εθνογραφία της Επικοινωνίας, τις Διαπολιτισμικές Σπουδές, τη

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και την Κριτική Παιδαγωγική. Στο πλαίσιο της Επικοινωνίας, χρησιμοποιείται συχνότερα από μελετητές της Γλώσσας και της Κοινωνικής Αλληλεπίδρασης.

Πώς σχετίζεται με τον διαπολιτισμικό διάλογο;

Η ΚΑΛ αναλύει τις λεκτικές αλληλεπιδράσεις με βάση το περιεχόμενό τους, θεωρώντας την επικοινωνία ως μια εμπειρική διαδικασία, όπου οι μεμονωμένες και οι συλλογικές ταυτότητες αλληλεπιδρούν κοινωνικά και επαναπροσδιορίζονται από τους συνομιλητές μέσω της γλώσσας, σύμφωνα με τους γλωσσικούς πόρους, τις φωνές και τις ιδιότητες συμμετοχής στην αλληλεπίδραση, στα οποία οι συνομιλητές μπορούν ή δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση. Εξετάζοντας συνεχώς τόσο τη δομή όσο και τη δυνατότητα αυτενέργειας, τόσο τα μικροεπίπεδα όσο και τα μακροεπίπεδα, μια τέτοια προσέγγιση έχει ιδιαίτερη σημασία για τον διαπολιτισμικό διάλογο, καθώς αντιμετωπίζει κριτικά όχι μόνο το «πολιτισμικό» ως λεκτικό κατασκεύασμα (π.χ. πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, πολιτισμικές διαφορές κλπ.), αλλά και το «διαπολιτισμικό». Η ΚΑΛ μπορεί να βοηθήσει στην αποφυγή των στερεοτύπων, και να εξετάσει τις διαδραστικές διαδικασίες και τη δυναμική της γλώσσας, στοιχεία που μπορούν να ευνοήσουν, να περιορίσουν ή να εμποδίσουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Τι δουλειά παραμένει να γίνει;

Αρκετή δουλειά παραμένει να γίνει ιδίως στην Εκπαίδευση, όπου μια κριτική αντίληψη της γλώσσας μπορεί να κινητοποιήσει τους μαθητές, ως ομιλητές και κοινωνικούς παράγοντες, ώστε να αναστοχαστούν πάνω στις προσωπικές τους πεποιθήσεις και στην αναπαράσταση του εαυτού τους και των άλλων μέσα από τις γλωσσικές πρακτικές. Μπορεί ακόμα να τους κινητοποιήσει να στοχαστούν πάνω στον τρόπο με τον οποίο οι διάφοροι Λόγοι (discourses) περιγράφουν και (ανα)παράγουν την κοινωνική τάξη. Ο τομέας της Εκπαίδευσης Ξένων Γλωσσών μπορεί να χρησιμοποιήσει με ιδιαίτερη αποτελεσματικότητα αυτήν την κριτική οπτική, καθώς η κατεστημένη και πολιτισμική σχέση μεταξύ μιας λέξης και του κόσμου εμφανίζεται στον τομέα αυτόν χωρίς συγκάλυψη, επιτρέποντας τη στοχαστική ανάλυση πάνω στη γλώσσα. Η Εκπαίδευση Ξένων Γλωσσών μπορεί να αποκαλύψει ένα γλωσσικό και συμβολικό πεδίο, από το οποίο οι μαθητές μπορούν να παρατηρήσουν με κριτικό τρόπο πώς η Ομοιότητα και η Ετερότητα κατασκευάζονται μέσω γλωσσικών πρακτικών, απορρίπτοντας έτσι εκ των προτέρων υποθέσεις σχετικά με τις γλώσσες και τους πολιτισμούς.

Βιβλιογραφία

- Fairclough, N., & Holes, C. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London: Longman.
- Weiss, G., & Wodak, R. (Eds.). (2003). *Critical discourse analysis: Theory and interdisciplinarity in critical discourse analysis*. London: Palgrave.
- Wodak, R. (2011). Critical linguistics and critical discourse analysis. In J. Zienkowski, Östman, J.-O. & Verschueren, J. (eds.), *Discursive Pragmatics* (pp. 50–70). Amsterdam: John Benjamins.

Μετάφραση: Αναστασία Καρακίτσου